

A.Tomić / J. Kovačić: *Magic Evening*
Teatar &TD, Zagreb
Premijera: 2. veljače 2017.

Marko Petrić, Nataša Kopeč, Ivana Krizmanić

Foto: Damir Zbić

Ana Fazekaš

Tko to kuca?

Šta ćemo raditi večeras?

Prostor igre sačinjava realistična replika prosječnog stana, dnevne sobe i kuhinje kakve bi se dalo opremiti u Ikea. U trenu se na sceni pojavljuje par takozvanih intelektualaca s pripadajućom rekvizitom klasične glazbe, kućne biblioteke, svatko sa svojim parom naočala debelih okvira. Ona pita što će raditi večeras, hoće li možda pogledati neki europski film. On želi slušati nešto veselo, optimistično, neki barok, Vivaldija. Njezine riječi nestaju u treštanju izmještenog vivaldijevskog optimizma koji gotovo groteskno natkriljuje rastuću tenziju u prostoriji. U prvom planu na pozornici leži leđima okrenut pseudokožni kauč boje pudera, boje čija je nepraktičnost jednaka samo nepraktičnosti materijala od kojega je napravljen, s kojega, naime, nesretna vlasnica čak nekoliko puta tijekom večeri proklizi na pod. Ali to je dizajnerski komad, kaže, a htjela je jedan dizajnerski da podigne prostor. Mladi par ovdje živi u izmjenama otežale tišine i banalnih dijaloga, u relativno nesretnoj simbiozi, ljubavi koja se rasplinula u međusobno trpljenje i performans bračnog suživota. Izvedba ove otužne pat pozicije prekinuta je pozivom dobronamjerne nametljive prijateljice para, koja najavljuje da stiže sa svojim novim momkom kako bi skupa proslavili večer koja je, saznajemo, peta godišnjica braka para u čijem smo stanu. Tako započinje *Magic Evening* na pozornici Teatra &TD u režiji Anice Tomić i dramaturgiji Jelene Kovačić.

Pet godina braka – treba to izdržati! Ja nisam izdržala.

Uvijek neki kompromisi... Kad smo se oženili bio je posve druga osoba!

Prijelazi između prizora skokoviti su i naznačeni kratkim efektnim mrakom tijekom kojega glumci brzinski promijene položaje kako bismo ih nakon par nevidljivih sekundi pronašli u posve novom rasporedu na sceni. Takav postupak značajno doprinosi sveukupnoj dinamičnosti te razbija linearnost i dominantnu hiperrealističnost događanja. Predstava spretno pretvara žamor u buku, neugodnu ne toliko zbog svoje decibelaže, koliko zbog zatrašujuće količine više ili manje potisnutog bijesa koji se kroz buku probija. Postepeno upoznajemo kemičarku koja je već godinu dana na bolovanju zbog fantomske boli u leđima (Nataša Kopeč), pisca koji je prije niz godina objavio knjigu koja je poželjna priličan uspjeh, ali otada ne uspijeva producirati tekst kojim bi nastavio karijeru (Marko Makovičić), njihovu razvedenu prijateljicu koja je s prekidom nesretnog braka dobila restoran (Ivana Krizmanić) i novog, znatno mlađeg partnera, koji opsesivno održava svoje vitko tijelo nadajući se karijeri u plesu (Marko Petrić).

Svi su likovi opterećeni ovakvim ili onakvim formalnostima, svi su redom krhke psihičke konstitucije, koja se klacka između narcizma i kompleksa manje vrijednosti, dviju međuovisnih i sve raširenijih boljki suvremenog društva

Razvedena vlasnica restorana ("On je bio nasilnik... ali ona voli nasilnike! Pa ipak je između restorana i nasilnika izabrala restoran.") pokušava ponovno oživjeti svoju mladost s mladim plesačem, posjećivanjem *trendy* mjesta i korištenjem nebuloznih američkih posuđenica poput savršeno nepotrebnog izraza *loft* ("Bili smo jučer na nekom tulumu: hrana, cuga, DJ... Frajer ima *loft* u centru grada!"). Mladića je upoznala u teretani ("Sjećaš se kad me to držalo? Drži me pa me pusti, drži me pa me pusti."), neopterećenog dvadesetpetogodišnjaka koji hedonistički prolazi kroz život, na čemu mu ostali likovi neprikriveno zavide. On utjelovljuje animalni aspekt koji drugima nedostaje, ali i površnu opsesiju vanjštinom i zdravljem u funkciji ljepote, teretanomaniju uzdignutu jeftinom filozofijom ("To ti je psihologija mišića, moraš biti u mišiću!"); on prekida Vivaldija s *dance popom* koji nosi na USB-u, počinje plesati i čini se, seksualno stimulira sve prisutne, koji se u jednom trenutku upuštaju u orgijastični ples (ili plesnu orgiju), prekinutu još jednim zamračenjem i ubrzanjem radnje dalje u noć.

Kakva je to sloboda izražavanja! Bruni fali takva sloboda.

Pisac Bruno najlošije se nosi sa svojim nekanaliziranim bijesom koji mu probija iz svake pore, ali nikada ne nalazi ventil koji bi ga otpustio; njegova ga kreativna impotencija vrlo očito izjeda, opsesivno pušta Vivaldijeve skladbe i prepričava epizodu kada su slavnog kompozitora ekskomunicirali iz kulturnih dvorskih krugova kada je razočarao slušatelje na koncertu, odsviravši staru skladbu dok su svi prisutni očekivali novu. Pokušava objasniti da je imperativ stalno nove umjetničke produkcije paralizirajući koli-

ko i nerazuman, ali od žene i prijateljice uporno dobiva samo isprazne automatizirane riječi podrške i vjere. Žena mu ima posao na institutu, no nije na njemu bila već punu godinu jer je bolovi u leđima drže budnom noću, iako liječnici ne pronalaze fiziološki uzrok taji boli. Njezino je

Predstava suptilno raskrinkava primitivizam sakriven iza snobovštine, koji u ksenofobičnom strahu reagira na intruziju jednako kako bi stereotipno reagirali predstavnici manje liberalnih/progresivnih/osvijestjenih skupina, od kojih bi se ovi protagonisti rado u potpunosti odvojili

emocionalno suprimiranje svoje mjesto našlo u fizičkom simptomu pa preuređuje stan iz dosade i guta lijekove protiv bolova, dok se između nje i njezina muža rastvara ponor nerazumijevanja i odbojnosti. Svi su likovi opterećeni ovakvim ili onakvim formalnostima, svi su redom krhke psihičke konstitucije, koja se klacka između narcizma i kompleksa manje vrijednosti, dviju međuovisnih i sve raširenijih boljki suvremenog društva. Svi vuku emocionalnu prtljagu, koju permanentno zatumljivanje samo pretvara u kronični problem, njihove se misli gube u žamoru koji ih privremeno spašava.

Zašto se ključaš tim svaki dan? Pitam te, zašto se ključaš tim svaki dan? Tko ti je to dao? Koji doktori? Kakvi su to doktori? Odi, odi spavaj cijeli život! ZAŠTO MI TO RADIŠ?

Večer teče zajedno s alkoholom, prolazi se kroz sve teme koje valja pokriti u finim građanskim druženjima, o granicama kemijskih i kulturoloških razlika, o političkoj situaciji i potrebi za sekularizacijom države, o kulturi i umjetnosti i bicepsima. Njihovi su komentari banalni koliko i reducirane replike lkeinog namještaja o koje se sudaraju, a razgovor se sastoji od niza kratkih monologa koje tek minimalna pristojnost govornika priječi da se počnu preklapati. Idilu prekida kucanje na vratima u sada već sitnim noćnim satima, a pred vratima nikoga. Kako se kucanje ponavlja u nepravilnim razmacima, tako u stanu raste tenzija, frustracija i – postepeno – strah.

Tko to kuca? Što se događa?

Isprijava se pretpostavlja da je riječ o provokaciji djece u zgradi, no s vremenom se lista osumnjičenih širi na sve omražene susjede te zgrade, koji uključuju "socijalne slučajeve" na katu iznad ("ne znamo ni koliko ih ima, stalno se izmjenjuju"), ratnog veterana koji neprestano "lupa štapom po haustoru", babu sa smežuranim nogama ("Zašto nije u staračkom domu?!"), napušenu djecu koja im se "smiju u facu i govore da se najedu govana", "derište koje vrišti po cijele dane"... U alkoholnoj panici napušta se politička korektnost i njihova elitistička usko-grudnost izlazi na vidjelo.

Kao čovjek čovjeku: Zašto to radiš? Zašto to radiš? JEL ZNAŠ UOPĆE ZAŠTO KUĆAŠ?

Ne iznenađuje da Bruno generalno prvi lako gubi pribornost i počinje nasrtati na svaki izvor provokacije koji ga pogurme, no začudno je njegovo inzistiranje na otkrivanju motiva radnje koja ga frustrira. Njegov je vapaj zašto?, nakon čega slijedi sugestija apsurdna, izostanka stvarne motivacije: *Znaš li uopće zašto radiš to što radiš?* Čini se da je Bruni svijet koji ga okružuje teško shvatljiv, njegova mu je logika (ili izostanak iste) uznemirujuća i nedostupna, samoga sebe doživljava kao žrtvu pod paljbom iz određenog sudbinskog izvora. Njegova žena i prijatelji nisu znatno bolje prilagođeni, oni reaguju predimenzioniranim strahom koji se pretvara u agresiju, u paranoju, naposljetku u netrpeljivost i nasilje. Predstava suptilno raskrinkava primitivizam sakriven iza snobovštine, koji u ksenofobičnom strahu reagira na intruziju jednako kako bi stereotipno reagirali predstavnici manje liberalnih/progresivnih/osvijestjenih skupina, od kojih bi se ovi protagonisti rado u potpunosti odvojili.

Ja ne želim ovdje umrijeti!

Izvedbene i izvedene studije potisnute agresije suvremenog društva nisu nipošto nova pojava, *Magic Evening* nastavlja niz uspješnih reprezentacija gorke banalnosti lagano karikiranog života koji nam je neugodno poznat, a koje hrvatska kazališna scena producira na godišnjoj bazi. U tom smislu se tandem Tomić/Kovačić nije ovom prilikom dao u istraživanje novih i nazovimo, *originalnih* kazališnih momenata, no napravile su još jednu dobro skrojenu suvremenu predstavu, koja možda isuviše nježno bocka rane aktualnog hrvatskog društva, no otvara vrlo značajno pitanje jaza između autistične više srednje klase i onih pozicioniranih na najniže grane suvremene društvene hijerarhije. Oni kucaju na vrata ovog (na)novouređenog stana, ali ostaju nevidljivi; izazivaju paniku, iako ne prodiru u prostor; navodno su opasni i potencijalno destruktivni, iako je teško zamislivo koliko štetu smežurana baba ili napušteni tinejdžeri mogu napraviti grupi odraslih ljudi. Kucanje ima i metateatarsku funkciju koja podsjeća na neprisutnost predstavnika tih skupina u hrvatskom kulturnom miljeu, na činjenicu da se društvenom bazom (ili

društvenim dnom) institucionalna umjetnost bavi kao kuriozitetima, subverzivnim motivima koje će se tako problematizirati unutar zatvorene manjine, no vrata će ostati zatvorena između *nas* i *njih*, s međuprostorom zasićenim prijezrnim nepovjerljivošću. *Magic Evening* ustanovljuje da vrijedi *sartreovsko* "pakao, to su drugi", ali ovdje su to neki drugi *drugi*.

Način na koji su likovi oblikovani budi simpatiju, no njihov cmizdravi odnos prema marginaliziranim skupinama koje sačinjavaju rastuću većinu suvremenog društva, u najmanju ruku iritira, ali poziva publiku na prepoznavanje vlastite privilegiranosti i komocije, koja filtrira i cenzurira ono neugodno u društvu. Glumci svoje uloge igraju očekivano maherski, zapravo tek minimalno hipertrofirajući prepoznatljive društvene tipove koje su gradili kroz improvizaciju. Predstava kombinira realizam u glumi te scenografiji i kostimografiji (u autorstvu Anice Tomić) s filmskom isprekidanošću koja podsjeća na grubu montažu i zajedno s nekim repetitivnim elementima narušava kontinuitet predstave, djelujući pomalo začudno. Pretjerana panika s kojom završava večer dodaje dojam parodije *thrillera* ili filma strave te može djelovati gotovo kao fantastičan (*magic*) element. Igra svjetlom, pod vodstvom Miljenka Bengeza i Damira Kruhaka te glazbom kreiranom i obrađenom rukama Nenada Kovačića, ključna je za oblikovanje dominantne *rubne* atmosfere, koja nekako čitavo vrijeme održava napetost, iako se ništa ekstraordinarno zapravo ne dogodi. Najsnažniji je aspekt predstave neposredni humor koji izvođači vrlo uspješno prenose, prije svega fizički humor, karikirana gluma, parodija društvenih tipova, poneka dosjetka i sveobuhvatna auto/ironija koja natkriljuje predstavu konceptualno i poetski. Jutro nakon večeri i sam završetak predstave donose povratak na početak, najavljujući da će se čarobni zaplet ponoviti. Takva ciklička struktura predstave kao da zatvara likove u limb ponavljanja te usiljene večeri, njihovih paraliziranih života te sugerira zatvorenost i nepromjenjivost vladajuće klackalice fobije i apatije, odnosno iracionalnih strahova i izostanka suosjećanja, najčešće kada je objekt empatije suviše blizu.

Iako je predstava više solidna, negoli iznimna, ona na zanimljiv način okreće oštricu prema manje očitim meta-ma, onim privilegiranim, koji svoj materijalni i mentalni

komfor štite po cijenu izdaje vlastitih nominalnih ideala; ona srozava tu mlaku srednju struju do ponašanja znatno manje površinski rafiniranih skupina, upravo onih od kojih prvi zaziru. Iako je *Magic Evening* moguće gledati naprosto kao zabavnu predstavu koja se izruguje prepoznatljivoj svakodnevnici, takvo bi čitanje izgubilo na mnogo čemu, osobito u momentu kada se liberalni projekt na globalnom nivou pokazao manjkavim, kada je rupičasta propaganda progresivne misli pala pod pritiskom tvrdoglave mase koja te ideale nikada nije prihvatila, a na koju nitko odozgo nije obraćao pažnju pa je neokonzervativistički protuudar došao kao šok, otkrivajući da čak i davno izborna prava stoje na nesigurnim nogama. Ova predstava na neki način dokazuje da je britka društvena kritika moguća u ovom momentu kazališne i opće povijesti i bez provokacije frličevskih razmjera, no još hrabrosti i preciznosti pri imenovanju aktualnih problema ne bi bilo naodmet. Nemoguće je distancirati se od onih aspekata društva koji

Magic Evening ustanovljuje da vrijedi *sartreovsko* "pakao, to su drugi", ali ovdje su to neki drugi *drugi*

Podsjećaju na njegovu notornu hijerarhiziranost i sistemsku neravnopravnost, a ono što je društveno potisnuto vratit će u demoniziranu formi istom ili većom silinom nego je bilo zatumljeno. Oblikuje se izvjestan paralelizam između potiskivanja koje likovi vrše na psihičkoj ravni te onoga koje ih sustiže na razini društva, da ne kažemo kulture, koji podsjeća na to da će prije ili kasnije ono što smo mislili da smo protjerali doći nestrpljivo kucati na vrata.